

למנחה בגין מאשר למאיר יערי, חברו במערך.

יש דוגמות כאלה למאות, מן הזמן האחרון. אבל גולדה מאיר וחבריה, ותיקי המיפ"ר לגה והממשלה, זוכרים גם פרשות ישנות יותר. כגון החתימה השיטתית של שימרון פרס, או סגן-שר הביטחון, חתם מעמדה כשרת החוץ, בימים בהם ציפצפו דיין, פרס וחבריהם, מקורבי בגוריון, על האחרים. היחסים המתוחים בתוך המיפלגה לא שימשו לדיין אלא כתירוץ. מה רצה להשיג באמת בהסתלקותו מן הממשלה? כמו כל פעולה פוליטית מוציאה, חתם, חיתה גם זו בעתה יעדים שונים, הקשורים זה בזה.

יעד ראשון: הגנה

בכני אגרנט

יעדי התפטרותו עתה, מנע דיין מראש את הצורך להתייחס בעיקבות הדו"ח של אגרנט. כאשר יתפרסם הדו"ח, לא יהיה דיין חבר-הממשלה. גם עם יכיל הדו"ח מסקנות חריפות נגדו, לא יוכל איש לתבוע ממנו להסיק מסקנות כלשהן. המכה של הוועדה תתבונן בחלל האוויר, מבלי לפיגוע בדין ישירות.

ייתכן שדין מקווה שעצם התפטרותו תביא את הוועדה לניסוח מתון יותר של מסקנותיה כלפיו, בבחינת: אל תכה באדם השוכב על הארץ. יתר על כן, בבחירת מועד זה להסתלקות מונע דיין התקפה חריפה עליו. שום אדם בצמרת המדינה אינו יכול להרשות לעצמו ברגע זה לתקוף את דיין — כל עוד לא פורסם דו"ח הוועדה. שהרי לא ידוע כיצד תתייחס הוועדה לכל אדם אחר בצמרת. אפילו אם גורדה מאיר מרוגזת מאוד על דיין, אין היא יכולה ליתקוף את המילה חריפה אחת — מפני שגם על ראשה תלויה חרבי-דמוקדם של הוועדה. כל היתרה אחרים — הנדונים וההקמנים — נאלצים כיום לזכוכן יחד, כמו חבורת גנבים אחרי מעשה-השוד, מתוך חשש שאם תתיפרק החבורה, ירוץ כל אחד מהם להלשין במישרה על עמית-האחרים.

יעד שני: זמן

על הממשלה

הן, בלי ספק, הייעד החשוב ביותר העומד לעיני דיין. הבחירות האחרונות נסתיימו כי פאראדוקס: בעוד שהמערך ירד בגלל מחדלי דיין, ניתנה לדיין עמדת-הכרעה במישחק הכוחות. המערך המוכה פשוט אינו מסוגל עוד להקים ממשלה בלי הסכמתו של משה דיין. דווקא עליידי הודעתו שלא יצטרף לרשת הממשלה הבאה, הבדיח דיין עובדה זו בצורה חותכת.

גולדה מאיר רוצה להקים ממשלה-מינוע, שתתבסס על 58 חברי המערך (כולל נס"פחיו הערביים) ול"ע. מיעוט זה כולל שבעה אנשי רפ"י — שלפחות ששה מהם בטוחים לדיין. יתכן שבמיקרה של משבר יצטרפו לדיין שניים-שלושה ח"כים נוספים. אם יצביעו אנשי דיין נגד משה דיין, כפי שזכר שהוא, היא תיפזר. לא יעזרו לה אז גם ארבעת הקולות של ר"צ ומקד, ואפילו ארבעת קולות רק"ח.

המצב לא ישתנה באופן מהותי אפילו אם יצליחו ראשי המערך לשחרר את ראשי המפד"ל, ולצרפם לממשלה זו. כי ראשי המפד"ל אינם שולטים עוד בצאן מרעיתם. זה הוכח בשבוע שעבר, כאשר נאלצו ראשי המפד"ל להביא את הפרשה האומללה של "מיהו יהו" די" בפני הרבנות הראשית. שם שוטט שדמה גורן — וככל שהמולה נשכה כי הרבי-האדום הוא סוכנו של דיין במחנה הרתי.

על פי רמז מדיין, מוצץ גורן את האפשרות של הצטרפות המפד"ל לממשלה — וכך השאירה את הממשלה תלויה עוד יותר בחסדי דיין.

אפילו יצטרפו הדתיים לממשלה, לא יוכלו להישאר בה אם דיין יקום עליה. כי דיין יוכל תמיד למצוא תירוץ לאומני ביטחוני לסילוק מליכתו מן הממשלה. חל תירוץ כזה יכריח גם את המפד"ל לפרוש. כך או כך, תהיה לדיין בחוץ

יותר השפעה מאשר לדיין בפניו. הממשלה לא תוכר דווקא כלי הסכמתו בשום עניין חשוב.

כל עוד תלויה חרבי-אגרנט על ראשו, לא יפיל דיין את הממשלה. מאותה סיבה הוא יצביע בעדה בשבוע הקרוב. אולם ברגע שפרשה זו תיגמר, יוכל דיין להפיל את הממשלה בכל עת. להפכה לממשלה מעבר ולהכריחה להכריז על בחירות.

יעד שלישי: אופציה

לליכוד

אתה שעה פתח לעצמו דיין אופציה בכיוון לליכוד.

לא במיקרה קשר דיין את הסתלקותו בדרישה להקמת ממשלת ליכוד, דבר שגולי-דה וכל ראשי המערך מתנגדים לו בצורה קיצונית.

מאז המילחמה קיימת הברית ליכוד-רפ"י, המתגלמת בשותפות דיין-אריק. הפגנת-העצמאות של דיין באה להזכיר לכל כי בכנסת השמינית ישנה אפשרות להקים ממשלה ליכוד בלי המערך, עליידי צירוף 61 הקולות של רפ"י, הליכוד, ושתי הסיעות הדתיות, בתוספת כמה קולות בודדים מן המערך שיצטרפו לדיין במיקרה זה.

אופציה כזאת פתחה גם במיקרה של בחירות חדשות. אם יפרוש דיין מן המערך, יוכל להקים מעין ליכוד-רבתי, שבו יש תתפו הסיעות הנוכחיות של הליכוד יחד עם רפ"י וצעירי המפד"ל. בסיטואציה מתאימה, יכול ליכוד-רבתי כזה לקבל רוב בקלפי. בייחוד עם במרכז מערכת-הבחירות יעמוד הסדר שיחזיר לערבים את הגדה המערבית ורמת-הגולן.

יעד רביעי: בחירות

חדשות

ל היעדים האלה מצטרפים למעשה לעמדת-הסחיטה המכרעת: דיין יכול להכתיב בכל עת בחירות חדשות. ברגע שתפול הממשלה החדשה, לא יהיה מנוס מבחירות חדשות. אמנם, כפי שאמרה גולדה לדיין השבוע בפומבי, אם תפול הממשלה היא תישאר קיימת כממשלת מעבר, כל עוד לא יימצא בכנסת רוב לעריכת בחירות חדשות. אך בעוד שמבחינה פורמלית יכולה ממשלת-מעבר כזאת לכהן בלי סוף, תהיה נאלצת מבחינה פסיכולוגית ופוליטית להחזיר את המנדט לבוחר.

דיין יוכל להכתיב בחירות כאזה במועד שלא יהיה נוח למערך, כי שיהיה נוח לו עצמו. בכל מצב כזה יוכר לפחות מן המערך את כל הרציון, תמורת מתן ארכה נדיפת לממשלה. המערך לא ירצה לדעת לבחירות, בלי גולדה, במצב של אינפלציה דו-תרת, או בשעת כניעה להסדר בתי-דין, או בכל מצב אחר שישפוך שמן על מדורת הליכוד.

דיין יוכל לתמרן בהתאם לכך, כשכל האופציות שלו פתוחות. הוא מקווה שאם יהיה לו מול, יוכל להשיג בדרך זו את ראשות-הממשלה — אם עליידי הצטרפותו לליכוד-רבתי, שיהיה תלוי בקולות שלו, או בדרך של סחיטה מן המערך, שיחשוש ללכת לבחירות בלעדיו.

חבר מעל לראש המערך

ל החשבונות האלה יכולים, כמוכח, להתבדות. הדבר תלוי בגורמים רבים — הדו"ח של אגרנט, מצביי-הרוח המשותף יני של הציבור, טיב ההסדר שיוכתב על-ידי קיסניג'ר, המצב הכלכלי.

אך בינתיים, עליידי מעשה מפתיע אחד, החזיר דיין לעצמו את חופש-הפעולה. הוא לקח את חרבי-דמוקלס, שהיתה תלוי ייה מעל לראשו, ותלה אותה מעל לראש המערך.

הוא הכריז על כהני המישחק החדש שזו: הפך או לא כדום. גדות או ראשות הממשלה.

מייד אחרי הבחירות הצביע העולם הזה (1897), בכתבת-השער, "דיין השתלט על המדינה", על משמעותו של התוצאות. הערכה זו נתקלה אז בהתנגדות כללית. רק השבוע נוכחו המפקקים לדעת שהערכה זו היתה מדייקת.